

Bryssel, 28. toukokuuta 2021
(OR. en)

9032/21

ENV 331
CLIMA 119
IND 141
CHIMIE 59
TRANS 319
AGRI 232
ENER 198
SAN 315
COMPET 386
ECOFIN 468
CONSOM 123
MARE 17
RELEX 463

ILMOITUS

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto

Asia: Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle
Terve maapallo kaikille – EU:n toimintasuunnitelma "Kohti ilman, veden ja maaperän saasteettomuutta"

1. Komissio hyväksyi 12. toukokuuta 2021 edellä mainitun tiedonannon "Terve maapallo kaikille – EU:n toimintaohjelma: Kohti ilman, veden ja maaperän saasteettomuutta" yhtenä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman keskeisistä tavoitteista.
2. Komissio esittää tiedonannossaan uudet yleiset puitteet EU:n toimille, joilla torjutaan saastumista. Puitteet perustuvat yhdeksään lippulaiva-aloitteeseen ja muuhun toimeen, joihin kuuluu myös lainsäädäntöehdotuksia, ja ne antavat suuntaa saastumisen ehkäisemisen valtavirtaistamiselle kaikissa asiaan liittyvissä EU:n toimintapolitiikoissa, asiaankuuluvan EU:n lainsäädännön täytäntöönpanon tehostamiselle ja mahdollisten puutteiden tunnistamiselle. Toimintasuunnitelmalla ohjataan EU:ta kohti vuoden 2050 tavoitetta terveestä maapallosta kaikille asettamalla vuoden 2030 keskeiset tavoitteet indikaattoreiksi, joilla mitataan ilmansaasteiden ja melusaasteen, luonnon monimuotoisuuden, torjunta-aineiden, mikromuovien ja jätteen osalta saavutettua edistymistä saastumisen vähentämisessä sen lähteellä voimassa olevan lainsäädännön ja aloitteiden perusteella.

3. EU:n toimintasuunnitelmaa tukee kaksi komission yksiköiden valmisteluasiakirjaa "Towards a monitoring and outlook framework for the zero pollution ambition" ja "Digital Solutions for Zero Pollution".
 4. Komissio esitteli toimintasuunnitelman ympäristötyöryhmälle 21. toukokuuta 2021 ja käsitteli alustavia kysymyksiä.
 5. Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä puheenjohtajavaltion tausta-asiakirja, joka sisältää kolme jäsentävää kysymystä neuvoston (ympäristö) tulevassa istunnossa 10. kesäkuuta 2021 käytävän keskustelun ohjaamiseksi.
 6. Pysyvien edustajien komiteaa pyydetään panemaan merkille puheenjohtajavaltion tausta-asiakirja ja toimittamaan se neuvostolle 10. kesäkuuta 2021 käytävää keskustelua varten.
-

**Ympäristöministerien istunto
10. kesäkuuta 2021**

– Keskustelu –

***Terve maapallo kaikille
EU:n toimintasuunnitelma: "Kohti ilman, veden ja maaperän saasteettomuutta"*****Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirja ja ministereille osoitetut kysymykset**

Vuodesta 2019 lähtien Euroopan vihreän kehityksen ohjelman¹ puitteissa on käynnistetty erilaisia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tavoitteena on saavuttaa ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä ja samalla edistää eri alojen välistä synergiaa. *Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa kehotetaan EU:ta muun muassa parantamaan ilman, veden ja maaperän pilaantumisen sekä kulutustavaroiden aiheuttaman saastumisen seurantaa, raportointia ja ehkäisyä sekä korjaavia toimia.*² Tavoitteena on vastata ihmisiin, eläimiin ja ekosysteemeihin kohdistuviin jatkuviin uhkiin.

Päämäärät, painopisteet ja tavoitteet

Euroopan komission 12. toukokuuta 2021 hyväksymä tiedonanto "Terve maapallo kaikille – EU:n toimintasuunnitelma: Kohti ilman, veden ja maaperän saasteettomuutta"³ on viimeinen osa uusia strategioita ja toimintapolitiikkoja, joissa esitetään visio myrkyttömästä ympäristöstä EU:ssa ja yhdistetään kaikki käynnissä olevat ja suunnitellut toimet yhdennetyssä lähestymistavassa ja asetetaan ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen etusijalle. Tätä varten vahvistetaan tehokkaampi saasteettomuushierarkia, jossa otetaan huomioon perussopimuksessa vahvistetut periaatteet, erityisesti ennalta varautumisen periaate, ennalta ehkäisevien toimien periaate sekä periaatteet, joiden mukaan ympäristövahingot olisi torjuttava ensisijaisesti niiden lähteellä ja saastuttajan olisi maksettava.

¹ COM(2019) 640.

² COM(2021) 400, s. 1.

³ Ks. edellinen alaviite.

Ylimpänä hierarkiapyramidissa on ennaltaehkäisy, sillä saastuminen olisi aina estettävä sen lähteellä tai, ainoastaan siinä tapauksessa, että tämä ei ole mahdollista, minimoitava. Tätä varten on olennaisen tärkeää keskittyä tapaan, jolla tavaroita ja palveluja suunnitellaan, tuotetaan, toimitetaan, suoritetaan ja/tai käytetään ja hävitetään. Lisäksi jos saastumista tapahtuu, olisi toteutettava korjaavia toimia ja korvattava asiaan liittyvät vahingot.

Saasteettomuustavoite on poikkialainen tavoite. Sillä edistetään YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaa ja täydennetään vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitetta synergiassa puhtaan kiertotalouden ja luonnon monimuotoisuuden ennallistamisen tavoitteiden kanssa.

Toimintasuunnitelman päätavoitteena on edistää saastumisen ehkäisyn sisällyttämistä kaikkiin asiaankuuluviin EU:n politiikkoihin, maksimoida synergiat toimivalla ja oikeasuhtaisella tavalla, tehostaa täytäntöönpanoa ja tunnistaa mahdolliset puutteet ja kompromissit. Toiminnan edistämiseksi suunnitelmassa asetetaan vuodelle 2030 kuusi tavoitetta, joiden kohteet vaihtelevat ilmansaasteista ja melusaasteesta kemiallisiin torjunta-aineisiin, mikromuoveihin ja jätteen syntymiseen.

Näihin tavoitteisiin liittyy joukko toimia, jotka on määrä toteuttaa vuosina 2021–2024. Yhdessä toimintasuunnitelman yhdeksän lippulaivahankkeen kanssa niillä on tarkoitus täydentää monia muita Euroopan vihreän kehityksen ohjelman aloitteita ja välineitä ja siten osaltaan parantaa ihmisten terveyttä ja hyvinvointia, suojella ekosysteemejä ja pyrkiä saasteettomaan tuotantoon ja kulutukseen. Suurin osa tavoitteista liittyy lainsäädännön arviointeihin ja tarkistuksiin, joiden tarkoituksena on parantaa säädösten täytäntöönpanoa ja täytäntöönpanon valvontaa erityisesti melun, veden, ilman ja maaperän laadun osalta.

Saasteettomuuteen siirtymiseksi toimintasuunnitelmassa esitetään toimenpiteitä, joilla varmistetaan tiukempi täytäntöönpano ja sen valvonta, tehostetaan toimia kaikkialla yhteiskunnassa, edistetään maailmanlaajuisista muutosta ja seurataan edistymistä, ennakoidaan tulevia kehityssuuntauksia ja pyritään saasteettomuuden valtavirtaistamiseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Tiedonannon päätavoitteena on vähentää terveyteen liittyvää eriarvoisuutta pyrkimällä saasteettomuuteen ja tukea kaupunkien saasteettomuustoimia. Tätä varten tiedonannossa ehdotetaan eri alojen välisen yhteistyön vahvistamista kansallisella, Euroopan ja kansainvälisellä tasolla. Toimintasuunnitelman sosiaalinen ulottuvuus keskittyy terveydenhuoltoalan toimintapolitiikkoihin esimerkiksi syöväntorjuntasuunnitelman kautta ja sosiaalisen ulottuvuuden vuorovaikutukseen ympäristölainsäädännön kanssa muun muassa ilmanlaatua, juomavettä, uimavesiä ja yhdyskuntajätevesien käsittelyä koskevien direktiivien ja kemikaalistrategian meneillään olevien ja tulevien tarkistusten osalta. Kaupunkisuunnittelu on avainasemassa eriarvoisuuden vähentämisessä, ja kestävä ja älykkään liikkuvuuden strategian, perusparannusaallon, Horisontti Eurooppa -ohjelman missioiden ja uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen puitteissa tapahtuva kehitys voi näin ollen edistää mielekkäällä tavalla saasteettomuustavoitteen saavuttamista siinä määrin kuin ne edistävät kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason toimia ottaen huomioon myös näiden välineiden alkuperäisen tarkoituksen, joka on saastumisen vähentäminen sen lähteellä.

Maapallon resursseja kunnioittava elämäntapa

Saastuminen on vuosien mittaan aiheuttanut valtavia paineita ekosysteemeille, mikä on vaarantanut luonnon monimuotoisuuden. EU:n toimintasuunnitelmassa esitetään selkeitä toimia, jotka liittyvät suoraan ympäristöön, ja korostetaan EU:n biodiversiteettistrategian mukaisten oikeudellisesti sitovien luonnon ennallistamista koskevien EU:n tulevien tavoitteiden ja tulevan EU:n maaperästrategian merkitystä. Lisäksi tarvitaan alueellista lähestymistapaa saasteettomuuteen, ja synergiat ilman, makean veden, merten ja valtamerten suojelua koskevien nykyisten sääntelykehysten – kuten kansallisia päästövähennysvelvoitteita koskevan direktiivin, vesipolitiikan puitedirektiivin ja meristrategiapuitedirektiivin sekä Pellolta pöytään -strategian – kanssa ovat jälleen kerran keskeisessä asemassa.

Kohti saasteetonta tuotantoa ja kulutusta

Tuotanto- ja kulutustapamme on yksi Euroopan vihreän kehityksen ohjelman painopisteistä, ja toimintasuunnitelmassa käsitellään myös saasteettomuustavoitteen teollisia ja taloudellisia ulottuvuuksia. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi taloudessa tarvitaan kiertotalouteen ja vihreään ajatteluun perustuvaa lähestymistapaa, johon kuuluu muun muassa saasteettomien valintojen helpottaminen panemalla täytäntöön ja parantamalla olemassa olevia puitteita, kuten tuotteen ympäristöjalanjälkeä, kiertotaloutta koskevaa toimintasuunnitelmaa, teollisuuden päästöjä koskevaa direktiiviä ja EU-ympäristömerkkiä, sekä tulevien aloitteiden, kuten ympäristöväittämiä koskevan aloitteen ja energiaverodirektiivin uudelleentarkastelun, täytäntöönpanoa.

Siirrytään saasteettomuuteen yhdessä

Toimintasuunnitelmassa pyritään kolminkertaiseen tavoitteeseen eli lisäämään ihmisten terveyttä ja hyvinvointia, tiedostamaan tarve elää maapallon kantokyvyn puitteissa ja siirtymään kohti saasteetonta tuotantoa ja kulutusta, ja siinä korostetaan useita uusia ja käynnissä olevia aloitteita. Lisäksi siinä korostetaan koordinoitua suunnittelu- ja täytäntöönpanoprosessin merkitystä, jotta voidaan varmistaa jatkuva edistyminen saasteettomuustavoitteiden saavuttamisessa ja samalla puuttua saastumiseen sen lähteellä. Tämä tuottaa pitkän aikavälin hyötyjä ympäristölle mahdollisimman järjestelmällisellä ja kestäväällä tavalla ottaen samalla huomioon uusimman tieteellisen tiedon ja uusimmat tieteelliset standardit, joilla viime kädessä varmistetaan kansalaisten ja ekosysteemien terveys. Saasteettomuuteen pyrkiminen voi samaan aikaan edistää mahdollistavia toimia ja vahvistaa mainittujen aloitteiden tarjoamia mahdollisuuksia.

Toimintasuunnitelmassa luetellaan useita täytäntöönpanon ja sen valvonnan tiukentamiseen tähtääviä toimia, kuten kansallisten viranomaisten yhdessä ympäristövirastojen, tarkastajien, poliisin, syyttäjien ja tuomareiden eurooppalaisen verkoston kanssa toteuttamien uusien yhteisten vaatimusten noudattamista koskevien toimien kehittäminen; ympäristö- ja muiden valvontaviranomaisten välisen yhteistyön vahvistaminen, jotta voidaan suunnitella monialaisia vaatimustenmukaisuustoimia kansallisella ja valtioiden rajat ylittävällä tasolla; ympäristörikosdirektiivin vahvistaminen; ympäristövastuudirektiivin arviointi ja mahdollinen tarkistaminen; vaatimusten noudattamisen varmistamista Euroopan ja kansainvälisellä tasolla koskevien vakiosäännösten kehittäminen; pitkälle kehitettyjen teknologioiden edistäminen; ja kansalaisyhteiskunnan voimaannuttaminen toimimaan sääntöjen noudattamisen valvojana.

Komissio kehittää kahdeksannen ympäristöohjelman puitteissa yhdennetyn saasteettomuuden seuranta- ja ennustekehityksen, jolla analysoidaan synergioita, seurataan edistymistä ja edistetään yhdennettyjä ratkaisuja ja suosituksia ja johon liittyvä ensimmäinen kertomus on tarkoitus antaa vuonna 2022 ja toinen vuonna 2024. Tämän saavuttamiseksi nykyisiä rakenteita, kuten EU:n saasteettomuuden huipputietokeskuksia, on vakiinnutettava. Euroopan ympäristökeskuksella, yhteisellä tutkimuskeskuksella ja äskettäin perustetulla ilmaston ja terveyden eurooppalaisella seurantakeskuksella on keskeinen rooli tietojen keräämisessä kyseistä seuranta- ja ennustevälinettä varten.

Uuden saasteettomuutta käsittelevän sidosryhmäfoorumin perustaminen yhteistyössä alueiden komitean kanssa kokoaa yhteen eri politiikan alojen sidosryhmiä ja asiantuntijoita, jotta voidaan tehokkaasti valtavirtaistaa saasteettomuuden ohjelmaa, auttaa luomaan yhteisvastuuta ja edistää yhteistyötä, kehittää integroituja ratkaisuja ja toimia, joilla maksimoidaan synergiat hiilestä irtautumisen ja covid-19-pandemian jälkeisten elvytystoimien kanssa.

Kansainvälisellä tasolla EU edistää toimintasuunnitelmansa mukaisesti saasteettomuustavoitetta kauppapoliittisilla aloitteilla ja vapaakauppasopimuksilla ja tehostaa kyseisten sopimusten kauppaa ja kestävää kehitystä koskevien lukujen täytäntöönpanoa ja täytäntöönpanon valvontaa.

Ehdotetut kysymykset ympäristöministerien istunnossa 10. kesäkuuta 2021 käytävää keskustelua varten:

- Mikä on jäsenvaltioiden arvio saasteettomuutta koskevan toimintasuunnitelman lähestymistavasta, soveltamisalasta ja tavoitetasosta?
- Kun otetaan huomioon yhteydet useisiin Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa esitettyihin strategioihin, miten synergioiden vaikutusta voidaan lisätä?
- Mitä saasteettomuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa esitetyistä täytäntöönpano- ja valvontatoimista jäsenvaltiot pitävät tärkeimpinä?